

HŰTÉSTECHNIKA ALAPJAI

5. ELŐADÁS

A HŰTŐGÉP- TELJESÍTMÉNY ÉS A FELEZÉSI IDŐ MÉRÉSE/ SZÁMÍTÁSA

I. HŰTŐGÉP-VIZSGÁLAT

CÉL

Adott hőmérsékletű glikol + víz hűtőfolyadék előállítása során a kompresszor elméleti hűtőtéljesítményének és hajtótéljesítmény-igényének, valamint teljesítménytényezőjének (COP_o) meghatározása

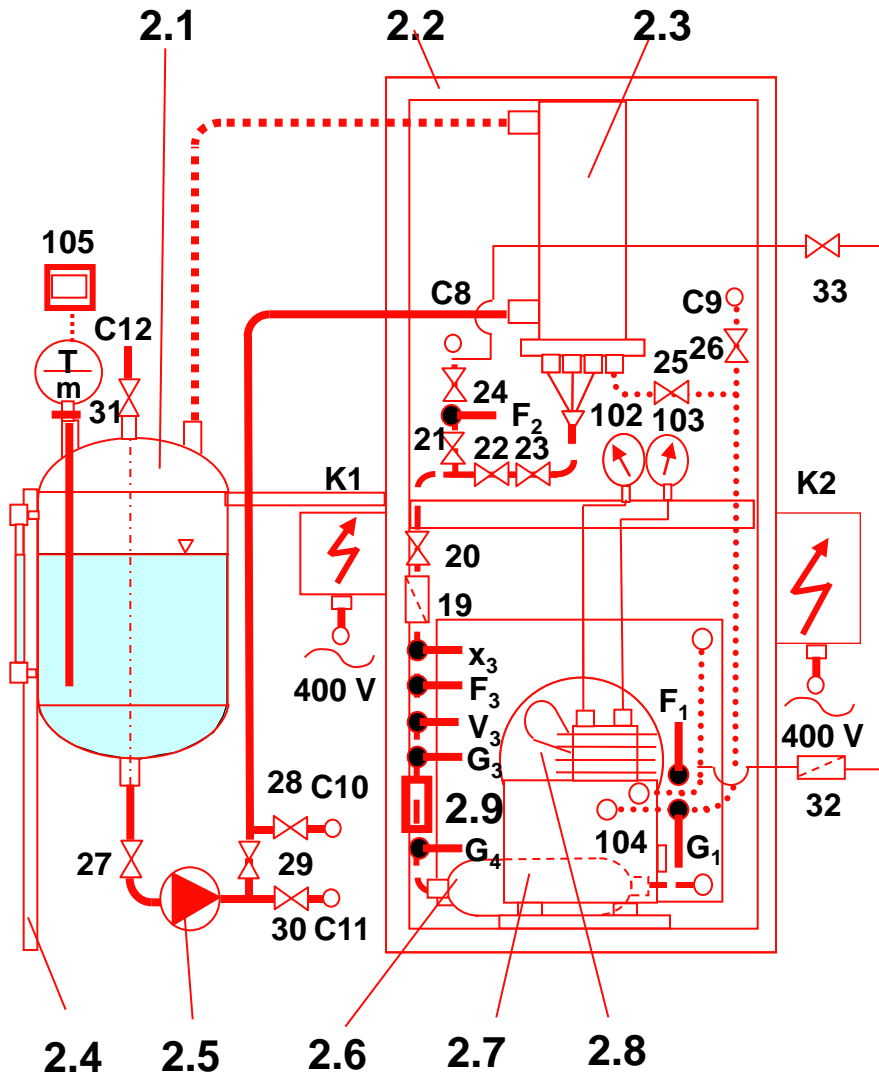
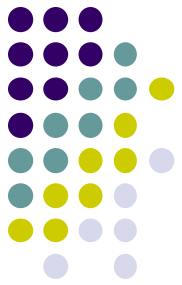
ANYAG

Hűtőközeg: R22, hűtőfolyadék (közvetítőközeg): glikol + víz

MÓDSZER ÉS ESZKÖZ

Hűtőfolyadék előállítása: glikol + víz hűtőfolyadék hőmérsékletének (T_h), a hűtőközeg nyomásának (p_e és p_k) és hőmérsékletének (T_e és T_k) mérése a hűtési idő (t_h) függvényében. A mérőpanelként egy folyadékűtőt használunk, amelyet az 1. ábra szemléltet. A vizsgált hűtőkompresszor a folyadékűtő készülék része (2.7). A folyadékűtő készülékek kapcsolószekrényeit a 2. ábra szemlélteti. **Hűtőtéljesítmény és hajtótéljesítmény-igény elméleti értékeinek meghatározása:** az elpárologtatási és kondenzációs nyomás (p_e ; p_k) valamint hőmérséklet (T_e ; T_k) mérésével a hűtőközeg logp-h diagramja alapján történik. A tényleges jellemzők közelítő értékét a hatásfokok felvétele után számíthatjuk, melyek átlagos, becsült értéke: $\eta=0,7-0,9$ közé esik. (Alacsonyabb elpárologtatási hőmérsékletnél (T_e) a kisebb értékeket kell választani!)

1. ÁBRA: Folyadékhűtő

Szerkezeti elemek:

2.1 – Közvetítőközeg (glikol) tartály; **2.2** – Váz; **2.3** – Elpárologtató; **2.4** – Tartó; **2.5** – Keringtető szivattyú; **2.6** – Hűtőközeg tartály; **2.7** – Hűtőkompresszor; **2.8** – Kondenzátor; **2.9** – Utóhűtő a méréshez

Szerelvények:

19 – Hűtőközeg szűrő; **20** – Hűtő mágnesszelep; **21** – Szelep; **22** – Szelep; **23** és **24** - Adagolószelep; **25** - Szelep; **26** - Szelep; **27** - Golyós csap; **28** – Golyós csap; **29** - Golyós csap; **30** - Golyós csap; **31** – Golyós csap; **32** – Szűrő; **33** – Leolvasztó mágnesszelep

Műszerek és szabályozók:

102 – Elpárologtató nyomás-, és hőmérsékletmérő; **103** - Kondenzátornyomás-, és hőmérsékletmérő; **104** - Presszosztátok; **105** – (Glikol) Hőmérő és termosztát; **F₁**, **F₂**, **F₃**, **G₁**, **G₂**, **G₃**, **G₄** – Hőmérők és nyomásmérők; **V₃** – Térfogatáram-mérő; **x₃** – Olajtartalom-mérő

Csonkok:

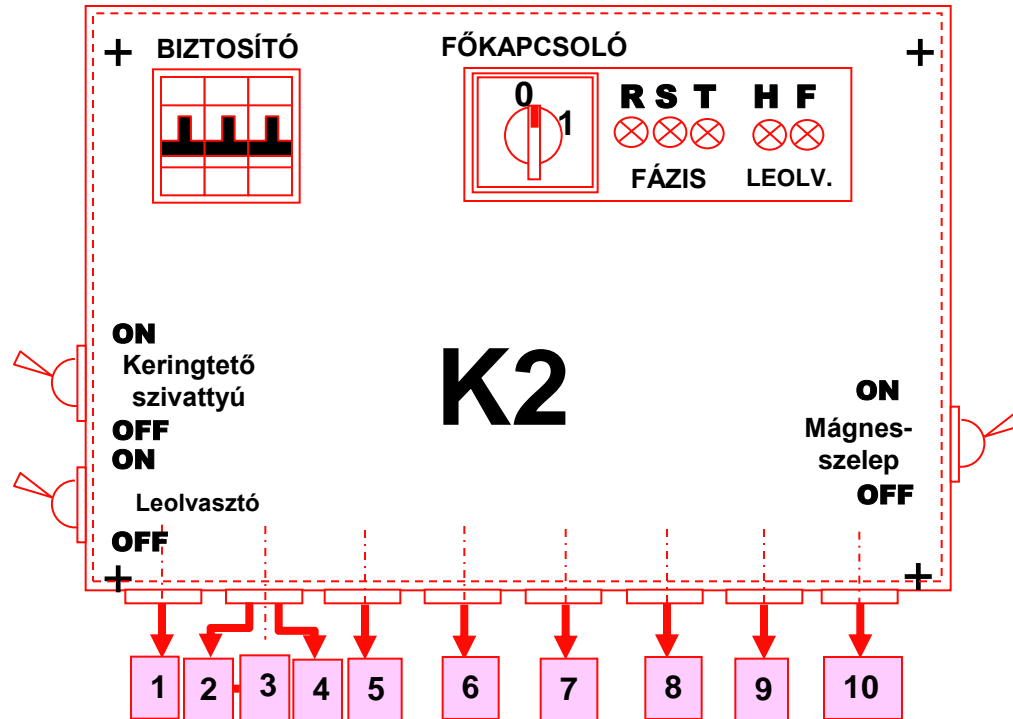
C7 – Direkt hűtés hűtőközeg szívó; **C8** – Direkt hűtés hűtőközeg nyomó; **C9** – Indirekt hűtés közvetítőközeg vissza; **C10** – Indirekt hűtés közvetítőközeg el; **C11** – Légtelenítő

Kapcsolószekrények:

K1 – Vákuumszivattyú; **K2** - Hűtőgép (ld. 4. ábra)

2. ÁBRA: Kapcsolószekekrény

I. TÁBLÁZAT: Adatlap

I. TÁBLÁZAT: Adatlap
MÉRT ADATOK JELÖLÉSE

Kapcsolószekekrény

- 1 – Csatlakozó
- 2 – Hűtőkompresszor (2.7)
- 3 – Légekondenzátor (2.8)
- 4 – Elosztó
- 5 – Presszosztát szívó (104)
- 6 – Mágnesszelep (20)
- 7 – Termosztát (105)
- 8 – Presszosztát nyomó (104);
- 9 – Földvezeték (2.2)
- 10 – Keringtető szivattyú 2. (2.5)

- T_e – elpárologtatási hőmérséklet
- p_e – elpárologtató nyomás
- T_k – kondenzációs hőmérséklet
- p_k – kondenzátor nyomás
- T_h – hűtőfolyadék hőmérséklete
- t_h – hűtési idő

I. VIZSGÁLAT MENETE

GYAKORLATON A HŰTŐFOLYADÉK - ELŐÁLLÍTÁS KERÜL VÉGREHAJTÁSRA!

- (1)** - A folyadékűtő berendezés (ld. 1. ábra) (21) és (26) szelepeit zárja el, majd a (22) és a (25) szelepeket nyissa ki! Ezzel a vákuuműtő jégkondenzátoratt a hűtőgépről leválasztotta, és helyükbe a folyadékűtő (ld. 1. ábra) elpárologtatóját (2.3) kapcsolta. A hűtőfolyadék előállítása ebben az egységben történik.
- (2)** - Ellenőrizze, hogy a (27) és (29) csapok nyitva, míg a (28) és (30) csapok zárva legyenek!
- (3)** - A folyadékűtő készülék K2 – kapcsolószekrényének (ld. 2. ábra) csatlakozóját (1) kapcsolja a hálózatra (400V, 50 Hz), majd a főkapcsolót állítsa „1” helyzetbe.
- (4)** - Kapcsolja be a hűtőfolyadék keringtető szivattyúját, azaz a 2. ábrán látható kapcsolóját állítsa „ON” helyzetbe!
- (5)** - Kapcsolja be a hűtőgépet, a mágnesszelep kapcsolójának „ON” helyzetbe állításával (ld. 2. ábra)! Néhány másodperc után a hűtőgép megindul. Ezzel a hűtőfolyadék hűtése megkezdődik, $t_h = 0$ és $T_h = T_0$.
- (6)** - A bekapcsolás utáni pillanatban, majd $\Delta t = 2$ percenként olvassa le a hűtőfolyadék hőmérsékletét (T_h), (105), továbbá a hűtőközeg elpárologtatási (T_e , p_e) valamint kondenzációs hőmérsékletét és nyomását (T_k , p_k), (102) és (103). A mért adatokat az 6. dián látható I. adatlapon rögzítse
- (7)** - Addig folytassa, amíg a hűtőfolyadék el nem érte a megkívánt véghőmérsékletet!

I. TÁBLÁZAT: Adatlap

A mérés végrehajtása a munkautasítás szerint történt? Igen vagy Nem

A mérés irányításáért felelős személy neve (M):.....Aláírás:.....Dátum:.....

A „Mérés nyomkövetési és igazoló lap” az Intézet minőségügyi dokumentumaihoz csatolásra került? Igen vagy Nem.

Minőségirányítási megbízott neve (MB):.....Aláírás:.....Dátum:.....

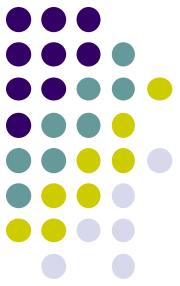
SZIE GÉK Mechanikai és Géptani Intézet Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Gépek Tanszék GLN – kód:		INTÉZET MINŐSÉGIRÁNYÍTÁSI KÉZIKÖNYV 7.1 MÉRÉSI GYAKORLATOK 7.4 Mellékletek: Mérés nyomkövetési és igazoló lapok				
III. Hűtőgép - mérés		Laboratórium neve: ÉLGÉP laboratórium	Dátum:	Lap sorszáma:	L. sz:	: sz.l.

HŰTŐGÉP-MÉRÉS JELLEMZŐI

S. sz.	A művelet megnevezése	Időpont		Belső minta és gép			Külső min. és gép			Mért műveleti jellemzők						Következő művelet?		Jav. int. Sz.	Hulladék	Aláírás		
		BE (h)	KI (h)	JEL (T)	ME (kg)	MI (VI)	T F E K (8)	G T I N (9)	S S C C (10)	p _e (bar)	T _e (°C)	p _k (bar)	T _k (°C)	T _h (°C)	t _h (s)	Y (igen)	N (nem)					
																	Hova kerül?					
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(F) (18)	(H) (19)	(Jl)	(HF) (kg) (21)	(O)	(22)
1.	Higiéniái																					(M)
2.	Eszközök állapota																					
3.	I. Lehülés mérés																					
4.	II. Lehülés mérés																					
5.	III. Lehülés mérés																					
6.	IV. Lehülés mérés																					
7.	V. „Lehülés mérés																					
8.	VI. Lehülés mérés																					

I. KIÉRTÉKELÉS

(LE)HŰTÉSI DIAGRAM

A hűtőfolyadék (le)hűtése során a hőmérséklet (T_h) az idő (t_h) függvényében változik. A $T_h = f(t_h)$ diagram a mért adatok alapján megrajzolható!

(PILLANATNYI) ELMÉLETI (KÖZELÍTŐ) HŰTŐTELJESÍTMÉNY ÉS HAJTÓTELJESÍTMÉNY- IGÉNY

Hűtőteljesítmény ($Q_{o,e}$) egy adott t_h időpontban, kW:

$$Q_{o,e} = (V_k/v_1) \cdot (h_1 - h_4)$$

Ahol: V_k – a kompresszor névleges szállítóteljesítménye, m³/s, MK - 9,1 kompresszorra

v_1 – a hűtőközeg fajtérfogata a hűtőkörfolyamat 1. pontjában, ha az utóhűtési hőmérséklet: $T_u = 5$ °C és az adagolószelep elszívási hőmérséklet-különbsége: $\Delta T_e = (T_{el} - T_e) = 5$ °C, a hűtőközeg lg p-h diagramja alapján, m³/kg (ld. 1. Előadás, 4. dia), R22 – hűtőközeg lg (p-h) diagramját ld .CoolPack-program (ld. 3. Előadás, 12. dia)

h_1 és h_4 – a hűtőközeg entalpiája a hűtőkörfolyamat 1. pontjában (ld. 1. Előadás, 4. dia)

Hajtóteljesítmény – igény (P_e) a t_h időpontban:

$$P_e = (V_k/v_1) \cdot (h_2 - h_1)$$

Ahol: h_2 - a hűtőközeg entalpiája a hűtőkörfolyamat 2. pontjában (ld. 1. Előadás, 4. dia)

(LE)HŰTÉS HŰTŐTELJESÍTMÉNY ÉS HAJTÓTELJESÍTMÉNY – IGÉNY DIAGRAM

A t_h időpontokhoz tartozó teljesítmények az előző pont szerint számíthatók, és ezek ismeretében a diagramok – $Q_{o,e} = f(t_h)$ és $P_e = f(t_h)$ - a teljes hűtésre megrajzolhatók.

II. ALMA FELEZÉSI IDEJE

CÉL

Alma felszínére és magjára vonatkozó felezési időK meghatározása az adott pontok hűlésének mérésével

ANYAG

szabadon választott fajtájú alma

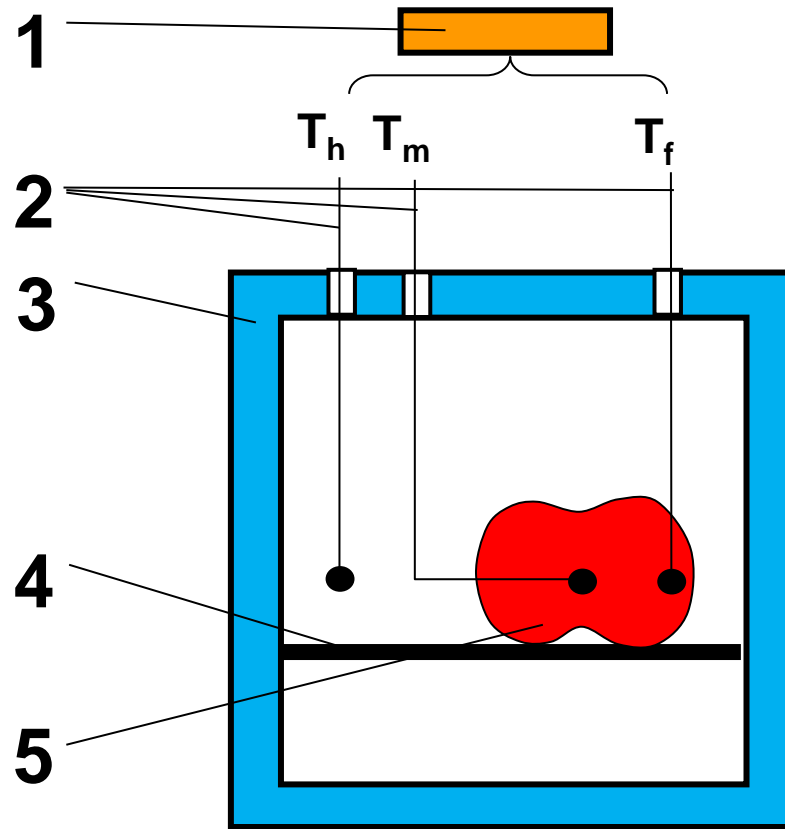
MÓDSZER ÉS ESZKÖZ

A vizsgálat egy háztartási hűtőszekrényben történik az 1. ábra szerint.

A hőmérsékleteket (T_h , T_m , és T_f) K-típusú hőelemmel mérjük, $\Delta t=1$ perc időközönként, és az ALMEMO 2290-8 műszerrel rögzítjük

1. ÁBRA: Mérés vázlatja

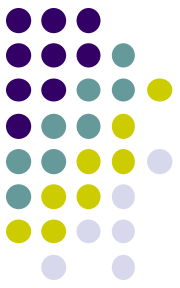
T_h – kamra hőmérséklete

T_m – maghőmérséklet

T_f – felület hőmérséklete

1 – Mérő adatrögzítő: ALMEMO 2290-8; 2 – Termoelemek: K – típus; 3 – Hőszigetelt kamra; 4 – Tartólap; 5 – A vizsgált élelmiszer (alma)

II. VIZSGÁLAT MENETE

- (1)** - A hűtőszekrény (ld. 1. ábra) megkívánt léghőmérsékletét (T_h), valamint annak tartományát (ΔT_h) állítsa be a termosztáton!
- (2)** – Indítsa el a hűtőszekrény hűtését, és hűtse le a levegőjét a beállított hőmérsékletre (T_h)! A hőmérsékletet a szekrénybe helyezett K-típusú termoelemmel mérje, ellenőrizze!
- (3)** – Helyezze be a kamrába a lehűtendő terméke(ke)t! A termék lehet néhány darab, vagy egy rekesz!
- (4)** – Előtte, helyezzen be K-típusú termoelemet a termék(ek)be, úgy, hogy az érzékelők végpontja a termék(ek) magjába (kb. a tömegközéppontjába), illetve a felülete közelébe (közvetlenül a héja alá) essen!
- (5)** – $\Delta t = 1$ perc időközönként olvassa le a hűtőszekrény belső hőmérsékletének (T_h), valamint a termék(ek) felületi (T_f) és maghőmérsékletének (T_m) változását!
- (6)** – A hűtést addig folytassa, amíg a termék(ek) kezdeti hőmérsékletének ($T_{fo} = T_{mo}$) és a kamrahőmérsékletnek (T_b) különbsége a felére nem esik!
- (7)** – A mért adatokat az ALMEMO 2290-8 –vel, és a 11. dián lévő II. adatlapon rögzítse.

II. TÁBLÁZAT: Adatlap

A mérés végrehajtása a munkautasítás szerint történt? Igen vagy Nem

A mérés irányításáért felelős személy neve (M):.....Aláírás:.....Dátum:.....

A „Mérés nyomkövetési és igazoló lap” az Intézet minőségügyi dokumentumaihoz csatolásra került? Igen vagy Nem.

Minőségirányítási megbízott neve (MB):.....Aláírás:.....Dátum:.....

SZIE GÉK Mechanikai és Géptani Intézet Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Gépek Tanszék GLN – kód:		INTÉZET MINŐSÉGIRÁNYÍTÁSI KÉZIKÖNYV 7.1 MÉRÉSI GYAKORLATOK 7.4 Mellékletek: Mérés nyomkövetési és igazoló lapok				
IV. Hűtőkamra - mérés		Laboratórium neve: ÉLGÉP laboratórium	Dátum:	Lap sorszáma:	L. sz:	: sz.l.

HŰTŐKAMRA-MÉRÉS JELLEMZŐI

S. sz.	A művelet megnevezése	Időpont		Belső minta és gép			Külső min. és gép			Mért műveleti jellemzők						Következő művelet?		Jav. int. Sz.	Hul-la-dék	A-lái-Rás		
		BE (h)	KI (h)	JEL (T)	ME (kg)	MI (VI)	T F E K	G T I N	S S C C	T _a (°C)	T _h (°C)	ΔT _h (°C)	T _f (°C)	T _m (°C)	t (s)	Y (igen)	N (nem)					
																	Hova került?					
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(F) (18)	(H) (19)	(Jl)	(HF) (kg) (21)	(O)	(22)
1.	Higiéniiai																					(M)
2.	Eszközök állapota																					
3.	I. Kamrafal																					
4.	II. Kamrafal																					
5.	III. Kamrafal																					
6.	I. Termék lehűtés																					
7.	II. Termék lehűtés																					
8.	III. Termék lehűtés																					

II. KIÉRTÉKELÉS

Dimenzió nélküli hűtési hőmérséklet (Θ) és a hűtési idő (t) összefüggése

$$\Theta = \frac{\Delta T}{\Delta T_o} = \frac{T - T_h}{T_o - T_h} = e^{-\frac{2.302 \cdot t}{f}} = 10^{-\frac{t}{f}}$$

Ahol: T_o – a termék kezdeti hőmérséklete „ $t=0$ ” - nál, °C

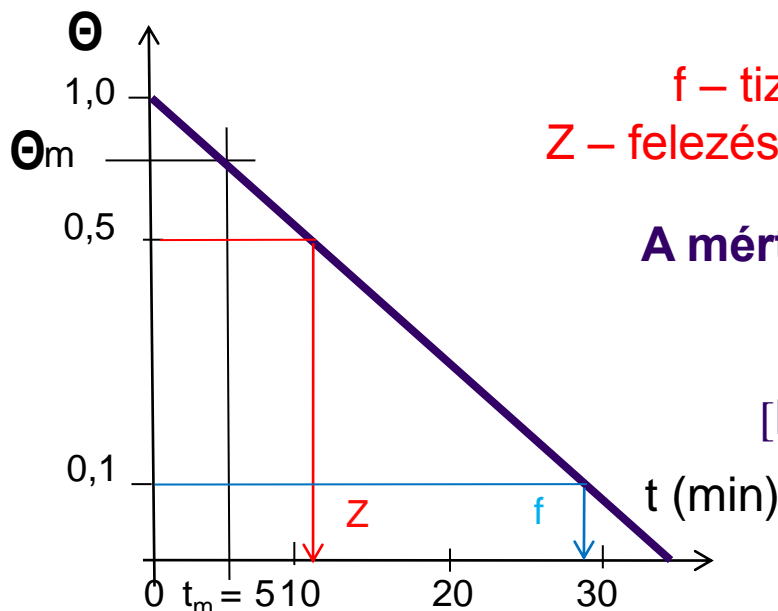
T – a termék (mért vagy megkívánt) hőmérséklete „ t ” idő után, °C

T_h - a hűtőszekrény (kamra) hőmérsékletének átlaga, °C

t – hűtési idő, min

f – tizedelési idő: $t_{\Theta=0,1}$, min;

Z – felezési idő: $t_{\Theta=0,5}$, min, $Z = 0,302 \cdot f$

A mért felezési idő (Z_m) a háromszögek hasonlósága alapján:

$$[\lg(1) - \lg(\Theta_m)]:[\lg(1) - \lg(0,5)] = t_m:Z_m, \text{ ebből:}$$

$$Z_m = t_m \cdot \{0,302/[\lg(1) - \lg(\Theta_m)]\}$$

Ahol: „ m ” – index – a „mért érték” jelölése

$\Theta_m < 0,8$ legyen!